

ותמהינן: וכי האי גוונא מי אסיר? וכי אסור להוליך את השעיר לעזאזל ולהפילו מן הצוק, משום אסור "אותו ואת בנו"? ! והרי "אותו ואת בנו לא תשחטו" אמר רחמנא. והא דחיה מן הצוק לאו שחיטה היא!

ומתריצין: הא אמרי במערבא [הרי אמרו בארץ ישראל] דחייתו לצוק — זו היא שחיטתו! (70)

שנינו במשנה: ואם משהגריל מת [אחד מן השעירים] יביא זוג אחר, ויגריל עליהם בתחילה, ויאמר אם של שם מת [כלומר, אם של שם מת, יאמר כך]: "זה שעלה עליו הגורל לשם יתקיים תחתיו". ואם של עזאזל מת [יאמר כך]: "זה שעלה עליו הגורל לעזאזל יתקיים תחתיו", והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה.

רבא אמר: הכתוב שהוצרך להשמיענו שמחוסר זמן פסול לשעיר המשתלח, דיבר בכגון שהיה לו לאדם חולה מסוכן בתוך ביתו, והוצרך להאכילו בשר שעיר, ומשום פיקוח נפש הותר לו לשחוט ביום הכיפורים, ושחט את אמו של השעיר המשתלח ביום הכיפורים, אחרי שכבר עלה על השעיר הגורל לעזאזל (68).

ואסור לשחוט בהמה עם ולדה ביום אחד שנאמר [שם כב, כח]: "ושור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד". והרי הוא כמחוסר זמן [שהרי אין להקריבו כל אותו היום].

והיה עולה על הדעת לומר, שמאחר שכבר השעיר התקדש, אזי ישתלח לעזאזל (69) [ואף על פי שאמו נשחטה היום] ובא הכתוב והשמיענו שאינו משתלח.

פוטרי. והגמרא [שם פה, א] פוסקת שאין הלכה כרבי שמעון לענין אותו ואת בנו. וכן פסק הרמב"ם שחיטה יב, ו. [וכנראה רבנו אליקים פירש את הברייתא כדעת רבי שמעון].

69. ר"ח.

70. א [כתב הריטב"א שדבר זה נאמר הלכה למשה מסיני].

[ב] במנחת חינוך [רצד ב] כתב שאם שחט את האם לפני שדחה את השעיר, יש להסתפק האם לוקה על דחית השעיר. [אם התרו בו משום אותו ואת בנו ולא משום יום הכיפורים]. שהרי הטעם שדחית השעיר מן הצוק חשובה כשחיטה הוא משום שמקיים בו מצות שילוח השעיר. אבל מאחר ששעיר המשתלח ששחטו את אמו בו ביום הרי הוא פסול כמבואר בסוגיא, יתכן

68. כתב הריטב"א שהגמרא נקטה כאן חולה מסוכן משום שבאופן זה מותר לשחוט ביום הכיפורים. אך לשון זה לאו דוקא הוא, ואפילו אם לא היה לו חולה מסוכן ושחט את האם באיסור, נפסל השעיר המשתלח.

אך רבינו אליקים [להלן בהסבר שאלת הגמרא "וכי האי גוונא מי אסיר"] כתב שכמדומה שהגמרא נקטה חולה מסוכן כדי שתהיה השחיטה ראויה.

וכוונתו, שבגמרא להלן מבואר שאיסור אותו ואת בנו הוא דוקא באופן ששחט את האם ולא אם הרגה. והשוחט את האם ביום הכיפורים באיסור הרי זו שחיטה שאינה ראויה לאכילה ואינה שחיטה.

ועיין חולין [פא, ב] שנחלקו תנאים בשחיטה שאינה ראויה לאכילה כגון השוחט שור הנסקל ועגלה ערופה, חכמים מחייבים, ורבי שמעון